

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 1 (48)

Вінниця, 2025

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Challenges in Education
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 8 від 20 лютого 2025 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкач С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

*Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції*

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 1(48) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2025. 144с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2025

З М І С Т

СЛОВО РЕДАКТОРА

**ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ КОСТЯНТИН,
РУДА ТЕТЯНА, СОРОЧАН АЛІНА,
САМООСВІТА ПЕДАГОГА ЯК ШЛЯХ ДО МАЙСТЕРНОСТІ**

5

НОВІ ПРАКТИКИ В ОСВІТІ, ВИХОВАННІ, МЕТОДИЦІ

**КОЛОТ ІННА, АВЕРІНА ОЛЕКСАНДРА
ГІБРИДНІ ТА ДИСТАНЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

16

КУЧЕР ОЛЬГА

**ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ ШЛЯХОМ РОЗВИТКУ АУДІЮВАННЯ І РОЗУМІННЯ УСНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ**

18

СЕНИШИНА МАРІЯ

**ЗАЛУЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДО СВІТУ ПОЕЗІЇ ЗАСОБАМИ
РОЗКРИТТЯ ТОНКОЩІВ ДЕКЛАМАЦІЇ**

23

СЛОБОДЯНЮК ВАЛЕНТИНА

**МОДЕРНІЗАЦІЯ МЕТОДІВ І ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ З ІНТЕРАКТИВНИМИ
ПОСІБНИКАМИ НА ЗАНЯТТЯХ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

28

ЗРАЛКО АННА

ДИТЯЧІ СВЯТА В УМОВАХ ВІЙНИ

32

ТРІКОЛІЧ АНАСТАСІЯ

**МОВЛЕННЄВІ СИТУАЦІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ
ШКОЛІ**

36

КОНОПКО ОЛЬГА

**СТВОРЕННЯ СТИМУЛЮЮЧОГО РОЗВИВАЛЬНОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ ДІТЕЙ ПІД
ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ДНЯ ВІЛЬНОЇ ГРИ**

41

ЦАРИК АНДРІЙ, МАРТИНЮК ЮЛІЯ

**СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗА ПРОГРАМОЮ
НОВОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

46

ЧЕРЕШНЕВА АННА

**ВИРОБЛЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ
ОСОБИСТОСТІ**

52

ШЕВЧУК ЮЛІЯ

**МОВНІ ПОМИЛКИ В ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ РІДНОЇ МОВИ: ЇХ ТИПИ,
ПРИЧИНИ, ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

56

КОВАЦЕНКО ГАЛИНА

Слово редактора

СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

62

ЛІТЕРАТУРА: ІДЕЇ, ДОСВІД, РЕЗУЛЬТАТИ

КІСЕЛЬОВ ДМИТРО

ЕЛЕМЕНТИ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ ЛІТЕРАТУРИ
«ВТРАЧЕНОГО ПОКОЛІННЯ» Е. М. РЕМАРКА ТА Е. М. ХЕМІНГВЕЯ

74

ПОХИЛЮК АНАСТАСІЯ

ІСТОРИЧНІ ВИМІРИ РОМАНУ МАРІЇ МАТІОС «СОЛОДКА ДАРУСЯ»

80

МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА

СВИНАРЧУК ВАЛЕНТИН

СЦЕНАРІЙ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

«В ЄДНОСТІ СИЛА НАРОДУ» (ДО ДНЯ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ)

87

КОРНЮК СНІЖАНА

КРЕДИТИ СТИМУЛЮЮТЬ ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ, АЛЕ ПРИЗВОДЯТЬ ДО
БОРГІВ. ЯК ВИНИКАЮТЬ ВЕЛИКІ БОРГОВІ КРИЗИ?

92

СТЕПОВА АЛЛА

СВІНГ ЯК СТИЛЬ ОРКЕСТРОВОГО ДЖАЗУ

95

УКРАЇНЕЦЬ ІРИНА

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

100

СЕРГІЄНКО ОЛЕНА

ДИТЯЧИЙ САДОЧОК В СУЧАСНОМУ СВІТІ.
ЯКИЙ БИ ХОТІЛОСЬ БАЧИТИ САДОЧОК В МАЙБУТНЬОМУ

103

КОНКУРСИ. ПЕРЕКЛАДИ ВІРШІВ

РЕГІОНАЛЬНИЙ КОНКУРС ЕСЕ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

PODILIA THINKS GLOBAL

108

КОРОЛЬ ТЕТЯНА

ПЕРЕКЛАД ПОСТИЧНИХ ТВОРІВ ЯК МЕТОД ЗБАГАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО
ЗАПАСУ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

114

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА

БОЛИТЬ... (переклад)

122

ВІРШІ ЗДОБУВАЧІВ ФІЛОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

124

КОНКУРС НА КРАЩОГО ПЕРЕКЛАДАЧА ПОЕЗІЇ

129

ВИМОГИ

до підготовки науково-методичних статей

145

повинен не тільки зрозуміти, в чому його помилка, але і вирішити завдання, пов'язане з її виправленням.

Самоперевірка і редагування проводяться на завершальній стадії уроку письма, коли написання тексту в першому варіанті вже закінчене. Вчитель стежить за роботою здобувачів початкової освіти і надає індивідуальну допомогу в самоперевірці і

виправленнях. Діти замінюють слова, усувають повтори, змінюють порядок слів, іноді вносять композиційні зміни в текст.

Отже, як бачимо, попередження помилок у письмових роботах здобувачів початкової освіти а також робота по їх виправленню – необхідна умова та запорука подальшої грамотності та всебічної компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1-4 класи .К.: «Початкова школа». 2006. 432с.
2. Гайдар О. Д. Пам'ятка роботи над помилками з української мови для учнів початкових класів. Самвидав. 13 с.
3. Уроки – блоки з української мови (2-4). Львів.: ЛОНМІО. 1996. 100 с.
4. Посібник для вчителів початкових класів та самостійної роботи учнів. Тернопіль.: Навчальна книга. Богдан. 2004. 72с.
5. Довідник школяра молодших класів: 1-4 класи. Укл. О. М. Червею. 4-те вид. Харків: «Школа». 2007. 464с.
6. Завдання з розвитку мовлення для 1-4 кл. Київ: А.С.К. 1998. 64 с.

*Стаття надійшла до редакції
02 лютого 2025 р.*

СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

УДК 373.3.016:78

КОВАЦЕНКО ГАЛИНА

*викладач факультету дошкільного виховання та музичного мистецтва
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Постановка проблеми (актуальність). Музичне мистецтво виступає водночас і носієм високих духовних цінностей, і засобом розвитку творчих здібностей молодших школярів. Завдання музичного виховання — стимулювати і спрямовувати творчу фантазію, уміння імпровізувати, творити у процесі індивідуального і колективного

музикування. Музичне виховання розвиває любов до музики, вдосконалює здатність розуміти музичне мистецтво, співпереживати, сприймати його з естетичною насолодою. Успіх музичного навчання і виховання залежить від урахування вчителем вікових особливостей дітей, їх готовності до навчальної діяльності. Метою уроків

музики в ЗОШ є - виховання музичної культури учнів як необхідної частини їх духовної культури. Саме тому тема: «Сутність та завдання музичного виховання молодших школярів» надзвичайно актуальна на сучасному етапі.

Аналіз наукових досліджень Вагомий внесок в розробку методів музичного виховання молодших школярів зроблено вченими – педагогами : З. Кодай, Е. Жак-Далькроз, К. Орф, Н.Ветлугіна. Свій погляд на дану проблему запропонували педагоги та композитори: М. Леонтович, Р. Марченко, О. Ростовський, Л. Хлебнікова, М.Вовк, І.Газіна, О. Радинова.

Метою статті є виявлення сутності та завдань музичного виховання молодших школярів, розглянути принципи, методи та засоби музичного виховання, визначити його особливу роль у розвитку музичних здібностей, становленні музичної культури та всебічному гармонійному розвитку особистості школярів, а також, спираючись на науково-методичний і практичний досвід, окреслити шляхи удосконалення музичного виховання дітей на уроках музичного мистецтва в початковій школі.

Виклад основного матеріалу *Музичне виховання* - важлива категорія музичної педагогіки. У широкому сенсі - виховання є процес формування інтелектуальних, духовних і фізичних сил особистості; у вузькому - цілеспрямований та систематичний вплив вихователів на вихованців, спрямований на формування у них певних особистісних якостей.

Музичне виховання також використовується у двох значеннях:

вузькому - як виховання певних особистісних музичних якостей учнів (тобто психологічний аспект) та широкому - моральне, естетичне, художнє виховання.

Науковці визначають музичне виховання як спеціально організований процес, що передбачає формування особистісних якостей учня та розвиток його здібностей засобами музичного мистецтва (О. Олексюк); як цілеспрямований і систематичний процес; усвідомлений вплив на дитину засобами музичного мистецтва, спрямований на формування естетичної культури особистості, поглядів і переконань, ціннісних орієнтацій та певних якостей (О. Ростовський; В. Черкасов). [5, с. 34].

Узагальнюючи різні наукові погляди, визначаємо музичне виховання як цілеспрямований і систематичний, спеціально організований процес, що передбачає формування особистісних якостей учня та розвиток його музичних здібностей засобами музичного мистецтва.

Структура процесу музичного виховання - це логічна, послідовна сукупність основних теоретичних і практичних компонентів виховного процесу, які складають його основну сутність. До неї належать: мета, зміст, форми організації, методи, прийоми, засоби виховання, результат.

Мета музичного виховання - формування музичної культури особистості як невід'ємної частини її духовної культури

Зміст музичного виховання включає: формування музично-естетичної свідомості особистості, її музичних здібностей і навичок музично-творчої

діяльності.

Форми організації музичного виховання - зовнішні характеристики музичного навчально-виховного процесу, що зумовлюються видами та характером музично-естетичної діяльності його учасників. Їх поділяють на індивідуальні, групові і масові. У контексті навчально-виховного процесу розрізняють певні і позаурочні форми організації музичного виховання.

Методи музичного виховання спрямовані на формування музично-естетичної свідомості, навичок практичної музичної творчості та особистісних музичних якостей.

Методи музичного виховання в практичній реалізації мають складові частини - прийоми. Прийом музичного виховання - короткочасна дія (взаємодія), деталь методу виховання, яка реалізується в умовах конкретної виховної ситуації.

Засобами музичного виховання вважаються різні види музично-естетичної діяльності, які реалізуються в процесі вивчення навчальних предметів художньо-естетичного циклу, а також: в позаурочних формах організації музично-виховної роботи. Ці види діяльності можна поділити на суто навчальні, навчально ігрові, суспільно-творчі та розважально-прикладні. Вибір методів і засобів музичного виховання залежить від мети, змісту й принципів виховання, вікових та індивідуальних особливостей вихованців.

Засобами музичного виховання є: музична освіта, як сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для практичної музичної діяльності, а також процес їх засвоєння; практична музична діяльність, слухання музики. Ціллю

музичного виховання є розвиток музикальності дитини, який відбувається у процесі засвоєння дитиною суспільно - вироблених способів і дій.

На думку К. Орфа, музичне виховання не повинно обмежуватися розвитком слуху, ритму, слуханням музики, навчанням співу і гри на інструментах. Завдання музичного виховання — стимулювати і спрямовувати творчу фантазію, уміння імпровізувати, творити у процесі індивідуального і колективного музикування. У цій роботі слід опиратися на зв'язок музики з жестом, словом, танцем, пантомімою.

Формування музично-естетичної свідомості особистості в кінцевому результаті передбачає: оволодіння певним комплексом знань і уявлень про музичне мистецтво; навички аналітично-оцінного музичного мислення, що базується на пріоритетних загальнолюдських і художніх цінностях. Зміст музичного виховання реалізується: умовами створення музично-естетичного середовища; виховним впливом музичних явищ за допомогою педагогічної діяльності викладачів; створенням умов для самостійної музично-творчої діяльності особистості. [1, с. 19]

Музичне виховання у загально педагогічному контексті належить до системи обов'язкової виховної роботи сучасного українського закладу загальної середньої освіти. Згідно із законодавчими актами про освіту в Україні музичне виховання учнів реалізується в ЗЗСО на уроках музичного мистецтва або інтегрованого курсу «Мистецтво» і входить в державний (інваріантний) компонент змісту загальної середньої освіти.

Музичне виховання – галузь естетичного виховання; організований педагогічний процес, спрямований на виховання музичної культури, розвиток музичних здібностей дітей з метою становлення творчої особистості дитини.

Музичне виховання є одним із наймогутніших засобів виховання, за допомогою якого здійснюється формування всебічно розвиненої особистості; це процес становлення і розвиток музичних здібностей на основі природних задатків, формування основ музичної культури, творчої активності (від найпростіших форм до більш складних).

У широкому значенні музичне виховання – це формування духовності людини, її морально-естетичних уявлень, здатності розуміти й оцінювати крізь призму мистецтва життєві явища. У такому розумінні музичне виховання – це виховання людини. У вузькому значенні музичне виховання – це формування музичного сприймання, яке здійснюється у різних видах музичної діяльності та спрямоване на розвиток музичних здібностей, здатності до емоційного й осмисленого осягнення й переживання змісту музики, її виразного виконання. У такому розумінні музичне виховання – це формування музичної культури особистості. Результатом музичного виховання дитини є рівень розвиненості у неї музичної культури. Музична культура розуміється як інтегративне особистісне утворення, що складається з музичної спрямованості, музичної обізнаності, музично-творчої розвиненості й музичної вихованості; формується та виявляється в музичній діяльності і постає необхідним фактором різнобічного розвитку та гармонійного виховання особистості О.

Радинова розглядає музичну культуру дітей як специфічну субкультуру певної соціальної групи (діти дошкільного віку) та виділяє в ній два компоненти:

1) індивідуальну музичну культуру дитини, яка включає її музично-естетичну свідомість, музичні знання, уміння й навички, які склалися у результаті практичної музичної діяльності дитини; 2) музичну культуру дошкільників, яка включає в себе твори народного й професійного музичного мистецтва, які використовуються у роботі з дітьми, музично-естетичну свідомість дітей та різні інститути, що регулюють музичну діяльність дітей та задовольняють потреби музичного виховання. Відповідний до дошкільного віку об'єм музичної культури суспільства дитина перебирає у сім'ї, дитячому садку, через засоби масової інформації та музично-культурні заклади. Дитина успішно включається у різні види музичної діяльності та засвоює їх, коли враховуються її індивідуальні особливості, вікові можливості. Саме це слугує основою її музичного розвитку.

Музичний розвиток – це результат формування особистості дитини в процесі активної музичної діяльності. [2, с. 15].

І. Газіна зазначає, що музичний розвиток відбувається у сферах:

- емоцій – від імпульсивних відгуків на найпростіші музичні явища до більш виражених і різноманітних емоційних реакцій;

- відчуття, сприймання й слуху – від розпізнання окремих музичних звуків до цілісного, усвідомленого й активного сприймання музики, до диференціювання висоти звуку, ритму, тембру, динаміки;

- вияву ставлень – від нестійкого захоплення до стійкіших зацікавлень, потреб, до перших проявів музичного смаку;

- виконавської діяльності – від дій, пов'язаних з показом, наслідуванням, до самостійних виражальних і творчих проявів у співі та музично-ритмічному русі. Музичне виховання і розвиток є взаємопов'язаними та знаходяться у взаємодії. Навчання сприяє розвитку, проте й розвиток визначає успішність навчання. Навчання музики – виховний процес, у якому педагог допомагає дитині набути музичного досвіду, елементарних відомостей і навичок, здобути відповідні знання. Будучи рівноправним учасником процесу навчання музики, дитина повинна визначати власну активність щодо засвоєння необхідних знань, умінь та елементарних відомостей у різних видах музичної діяльності.

У процесі відповідного виховання і навчання здійснюється музичний розвиток дитини. Рівень музичного розвитку дошкільника визначається його діяльністю на музичних заняттях, творчими проявами під час самостійної діяльності. Якщо дитина з власної ініціативи охоче співає, танцює, грає і робить це виразно й правильно, то можна говорити про досить високий рівень музичного розвитку.

Завдання музичного виховання в дошкільному навчальному закладі, які підпорядковані загальній меті всебічного і гармонійного виховання особистості дитини і будуються з урахуванням своєрідності музичного мистецтва і вікових особливостей дошкільників, вони є такими:

- виховувати любов та інтерес до музики (це завдання вирішується шляхом розвитку музичного сприймання, слуху, які допомагають дитині гостріше відчувати й осмислити зміст почутих творів);

- збагачувати музичні враження дітей, ознайомлюючи їх з різними музичними творами;

- ознайомлювати дітей з найпростішими музичними поняттями, розвивати навички слухання музики, співу, музично-ритмічного руху, гри на дитячих музичних інструментах;

- розвивати емоційну чутливість, сенсорні здібності і ладовисотний слух, відчуття ритму, формувати співочий голос і виразність рухів;

- прищеплювати елементарні співочі та рухові навички, добиваючись простоти, природності й виразності виконання музичних творів;

- сприяти виникненню і формуванню музичного смаку на основі отриманих вражень і уявлень про музику;

- розвивати творчу активність в усіх доступних дітям видах музичної діяльності. Усі перелічені завдання є взаємопов'язаними та видозмінюються залежно від віку дитини.

Музичне виховання, як і будь-яка інша педагогічна наука, ґрунтується на основних положеннях дидактики, до яких відносяться принципи, зміст, форми й методи. Принцип навчання – основне вихідне положення теорії навчання, що впливає з його закономірностей, окреслює загальне спрямування навчального процесу, вимоги до його змісту, методики й організації. Традиційно організація роботи з дітьми спирається на загальнодидактичні принципи: урахування індивідуальних особливостей дитини, наочності, єдності

виховної та освітньої мети, активності та самостійності, доступності, міцності засвоєння знань, умінь та навичок, систематичності та послідовності тощо.

Розглянемо принципи музичного виховання, які спрямовані на забезпечення особистісного, емоційно-естетичного ставлення дитини дошкільника до музичного мистецтва:

1) Принцип гуманності визначає дитину як найвищу цінність, визначає її право на вільний і неупереджений розвиток та якнайповнішу реалізацію власних здібностей. Педагог має обов'язково враховувати і приймати особистісні запити кожної дитини. Принцип гуманності вимагає від кожного педагога, зокрема й музичного керівника, особливої гнучкості, терпіння, передбачливості, адже під час навчально-виховного процесу можуть виникати різні, іноді напружені й навіть конфліктні ситуації.

2) Принцип природовідповідності визначає спрямованість музичного виховання на загальний музичний розвиток дитини, а на розкриття її природних здібностей та обдарованості, що потребує забезпечення відповідних умов організації процесу музичного виховання. Завдання музично-естетичного виховання мають розв'язуватися з урахуванням: вікових особливостей дітей та рівня їхнього психічного, інтелектуального та фізичного розвитку. Розподіл розумового, фізичного, емоційного навантаження на дітей має бути доцільним. При будь-якому варіанті структури музичного заняття необхідно дотримуватися гігієни нервової системи кожної дитини: враховувати швидку втомлюваність дітей; чергувати спокійні

музичні завдання з динамічними; після розумової діяльності надавати дітям змогу відпочити під час активної, веселої гри тощо.

3) Принцип зв'язку музичного виховання з національною культурою полягає в тому, що в умовах оновленої національної політики процес музичного виховання дітей повинен підпорядковуватися основним цілям національно-патріотичного виховання, визначених у відповідних державних документах. Реалізація цього принципу передбачає формування в дошкільників національної свідомості, любові до рідної землі, шанобливого ставлення до свого народу, його культури.

4) Принцип емоційності визначається тим, що в основі сприймання музичного матеріалу лежать асоціації, емоції, почуття. Це дає змогу використовувати музику як засіб розширення кола доступних емоційних переживань дошкільників, збагачуючи їх емоційну сферу. Тому при виконанні музичним керівником твору головну увагу варто звертати на результат впливу музики на дітей, що виражається в їхніх емоційних реакціях.

5) Принцип зв'язку музичного виховання з життям полягає в тому, що специфіка музичного мистецтва та реалії життя визначають діючий виховний вплив в тому випадку, коли дитина навчилася розуміти сенс художньоестетичних явищ в навикишньому житті, відповідно до віку здатна визначати їхню сутність.

6) Принцип орієнтації на музично-естетичні смаки та потреби дітей. У дітей, які живуть в теперішній час, значною мірою змінилися художньоестетичні смаки та потреби,

насамперед під впливом сучасних засобів масової культури. Це позначається на музичних уподобаннях дітей, на специфіці їхньої субкультури. Саме тому музичний педагог повинен гнучко добирати для роботи цікаві музичні твори – фольклорні, традиційного музичного дитячого репертуару, а також твори сучасних композиторів, уривки з дитячих мультфільмів або кінофільмів, які мають належну художньо-естетичну цінність.

7) Принцип опори на практичну діяльність дітей. Забезпечення цього принципу відбувається через активне включення дітей до різних видів музичної діяльності, різних видів музично - дозвільової та самостійної діяльності.

У процесі взаємодії з музикою дошкільники мають визначати свої потенційні можливості, перетворюючись у суб'єктів власного самовдосконалення.

8) Принцип єдності свідомості й активності визначає в музичній діяльності головне спрямування пізнавальної діяльності дошкільників та керування нею, передбачає використання різноманітних розумових операцій, які сприяють активізації пізнання. Позитивний результат музичної діяльності визначається активністю дитини.

9) Принцип індивідуалізації забезпечує для кожної дитини урахування того, що загальні закони психічного розвитку проявляються у неї своєрідно та неповторно. Музичний керівник має плекати індивідуальний талант кожної дитини на основі розробленої програми її музичного розвитку.

10) Принцип диференціації передбачає добір і дозування навчального матеріалу відповідно до рівня музичного розвитку

дитини, сформованості її музичних здібностей. Важливими елементами організації процесу навчання є методи та методичні прийоми. У цей час у педагогіці не існує єдиної загальноприйнятої класифікації педагогічних методів. Найбільш усталеною класифікацією є розподіл методів на наочні, словесні та практичні методи, тобто поділ на підставі різних джерел передачі й сприйняття знань.

Методи і прийоми музичного виховання є способами взаємопов'язаної діяльності педагога і дітей, спрямовані на розвиток музичних здібностей, формування основ музичної культури дітей дошкільного віку Н. Ветлугіна запропонувала класифікацію методів музичного виховання дітей молодшого віку, яка включає:

- спонукання до співпереживання,
 - переконання в процесі музичного сприйняття,
 - вправи в практичних діях, пошукових ситуацій, що спонукають до творчих дій.
- У музичному вихованні дітей дошкільного віку використовується три групи методів: наочні, словесні, метод практичної діяльності, кожна з них включає в себе систему різних прийомів. Творче, розвивальне виховання й навчання передбачає варіативність їх використання.

Наочні методи в музичному вихованні мають два різновиди: наочно-слуховий і наочно-зоровий (за О. Радиноюю). [5, с. 7].

1. Наочно-слуховий метод є провідним методом музичного виховання. Основний зміст цього методу – виконання музичних творів педагогом або використання технічних засобів навчання. Основна вимога використання

цього методу – якість виконуваної музики. Надання проблемності наочнослухового методу може відбуватися з допомогою прийомів, що спонукають дітей до порівнянь, зіставлень, пошуків аналогій. Це може бути порівняння звучання одного твору в "живому" виконанні та в записі, у виконанні різних інструментів, порівняння двох трьох контрастних творів, або навпаки, схожих.

2. Наочно-зоровий метод в музичному вихованні має допоміжне значення і може розглядатися як прийом. Зорова наочність (картини, малюнки, кольорові картки) застосовуються для ознайомлення з невідомими раніше дітям явищами (музичний інструмент, персонаж), а також з метою збагачення і конкретизації вражень дітей про музику. Зорова наочність повинна поєднуватися зі слуховою, її використання є найбільш виправданим у молодшому віці. Зазвичай зорова наочність не використовується до прослуховування музики, щоб уникнути нав'язування певного образу, зайвої його конкретизації.

Словесні методи мають універсальний характер і в музичному вихованні є також незамінними. До них належать:

- **бесіда**, яка передбачає апелювання до знань, життєвого і художнього досвіду дітей. Вона зазвичай проводиться після прослуховування музичного твору, що сприяє конкретизації його змісту. У бесіді після прослуховування твору діти, діляться своїми враженнями від прослуханого, відповідають на питання музичного керівника. При проведенні такої бесіди слід уникати постановки питань: "Кому з вас сподобалася музика?", "Чи красива ця музика?", оскільки запитання такого типу є

абстрагованими відносно змісту самого музичного твору. Бесіда має характеризуватися конкретністю, емоційністю, лаконічністю;

- **розповідь** є повідомленням нових фактів, тому не варто перетворювати її на діалог, закликати дітей до обговорення певної теми. Розповідь музичного керівника повинна бути короткою й бути різною стосовно кожного з музичних творів. Так, перед слуханням одного твору важливо розповісти про його зміст, іншого – надати короткі дані про композитора або виконавця тощо. Під час вступної розповіді не можна "переказувати" музику словами, надавати дітям її надмірний аналіз, зловживати іменами, цифрами, фактами, які є незрозумілими дітям дошкільного віку;

- **пояснення**. Цей метод зазвичай використовується перед початком розучування нового музичного твору. Тоді його логіка повинна мати асоціативний або проблемний характер стосовно образу, який композитор втілює у музиці. Пояснення у вигляді образної розповіді використовується перед слуханням програмових творів і виконанням сюжетних музичних ігор. Оскільки в музичному творі передбачена певна програмовість, педагог може поставити 1–2 нескладних завдання стосовно специфіки художнього образу (форма музичного твору, регістр, жанр маршу або танцю тощо);

- **поетичне слово** використовується перед прослуховуванням музики. Основна мета – створення емоційної атмосфери, настрою, що надасть своєрідного "емоційного фону" для подальшого слухання музики. В.Сухомлинський писав: "Слово ніколи не може достеменно пояснити усю

глибину музики, але без слова не можна наблизитися до цієї найтоншої сфери пізнання почуттів... Слово має настроїти чутливі струни серця, щоб досягнути мову почуттів. Пояснення музики мусить нести в собі щось поетичне, щось таке, що наближало б слово до музики". У якості поетичних текстів для дітей старшого дошкільного віку краще використовувати високохудожні (проте доступні для сприймання дітьми) поетичні твори.

- метод аналогії музики і мовлення.

Окрім зазначених методів, для кращого засвоєння дітьми засобів музичної виразності, надзвичайно ефективним є метод аналогії музики і мовлення. Цей метод допомагає дітям зрозуміти значення темпу, динаміки, тембру, інтонації та засвоїти розділові знаки музичного тексту – паузи, цезури.

Призначенням словесних методів є: організація уваги та діяльності дітей, поглиблення та диференціація сприйняття музики (при цьому використовуються емоційно-образні характеристики музики – не побутова, а образна мова). Проблемності словесному методу нададуть спонукання дітей до висловлення власних суджень про музику, словесного аналізу прослуханого твору тощо.

Практичні методи в музичному вихованні є дуже важливими. Найважливішим із них є показ педагогом виконавських прийомів у співі (прийоми правильного звукоутворення, дихання), музичноритмічній діяльності (використовується тактильно-м'язова наочність), у грі на музичних інструментах. Практичний метод набуває проблемності, якщо використовується не прямий показ, а дитині пропонується

вибір з декількох можливих дій, самостійний пошук рішення.

Одним з основних практичних методів є вправа, проте її використання не повинно перетворюватися в тренування. Ефективним практичним методом є метод моделювання звукових відносин. Він дає змогу пов'язати музичні явища з зрозумілими і доступними дошкільнятам діями та образами. Так, співвідношення звуків по висоті, тривалості, силі може моделюватися за допомогою дій (наприклад, показ рукою зміни висоти звуку, проплескування або простукування ритмічного малюнка, показ за допомогою нахилів тіла зміни динаміки музики тощо); за допомогою зображень предметів (для показу зміни висоти використовуються так звані "музичні драбинки", предмети одного розміру, розташовані на різній висоті по вертикалі: гілки дерева, за яким пересуватись персонаж-пташка та ін.; для показу зміни тривалостей – предмети різного розміру, відповідні різної тривалості звуків: короткі та довгі брусочки, великі й малі квіти та ін.).

Вибір методів і прийомів визначає етап роботи над музичним твором. На першому етапі, коли діти тільки знайомляться з твором, провідне місце займають наочно-слуховий та словесний методи (бесіда про характер музики). На другому етапі роботи над музичним твором, коли діти засвоюють прийоми виконавства, зростає роль практичного метода, показу прийомів виконання, вправління, практичної допомоги тощо у сполученні з методами інших груп (словесних і наочних). На третьому етапі, коли твір уже вивчено, практичний метод (як метод виконавства) набуває більшої варіативності, самостійності, творчості.

На цьому етапі важлива роль наочно-слухового методу, так як саме звучання музики мотивує дітей на творчі пошуки. Стимулювання до творчості визначає й образне слово педагога.

Методи та прийоми є своєрідними інструментами в діяльності музичного керівника, їх ефективність залежить від використання засобів виховання.

Висновки. Серед актуальних проблем сьогодення на особливу увагу заслуговує питання зростання ролі музичного виховання дошкільників, у процесі якого відбувається їхнє становлення як особистості та формування свідомості, здатності до розуміння мистецтва музики.

Музичне виховання це процес цілеспрямованого пізнання музики, розвиток музично-естетичних смаків та музикальності людини, збагачення її музичної культури та здібностей; це процес передачі суспільно-історичного досвіду музичної діяльності новому поколінню з метою підготовки його до майбутньої роботи не лише в цій сфері, а й в інших галузях. Це пояснюється тим, що засвоєння способів музично - естетичної діяльності всебічно збагачує особистість дитини. У процесі передачі музичного досвіду застосовується система цілеспрямованих і організованих впливів, їхнє призначення подвійне: дати знання, озброїти способами дій і вплинути на формування особистості дитини. Головною метою музичного виховання школярів є формування музичної культури як важливої і невід'ємної частини духовної культури. Розвиток музикальності є невід'ємною умовою формування музичної культури дітей. Завданням музичного виховання є розвиток музикальності дитини, який

відбувається у процесі засвоєння дитиною суспільно - вироблених способів і дій.

Однією з головних задач музичного виховання учнів початкових класів є формування інтересу і любові до музики, прагнення засобами музики вплинути на духовний світ дитини, сприяти гармонійному розвитку особистості, вихованню емоційної чутливості та музичних здібностей; засвоєнню музики як специфічної мови людського спілкування.

Інтерес до музики, захопленість музикою, любов до неї - обов'язкові умови для того, щоб музичне мистецтво широко розкрило і подарувало дітям свою красу, щоб воно виконувало свою виховну і пізнавальну роль, служило формуванню духовної культури підростаючого покоління.

Музичне виховання є важливою частиною загального розвитку дитини. Воно сприяє формуванню естетичного смаку, розвитку музичного таланту та творчих здібностей. Музика допомагає дитині виразити свої емоції, розвиває в неї вміння спілкуватися та сприймати навколишній світ. Також, музичне виховання сприяє формуванню соціальних навичок, таких як співпраця, толерантність та взаємодія з іншими дітьми. Музичне виховання відіграє важливу роль у розвитку дитини та підтримці її психічного здоров'я. Музичне виховання є органічною складовою всього навчально виховного процесу в дитячому садку. Воно відіграє велику роль у гармонійному розвитку дитини. Музика допомагає дошкільникові глибше сприймати навколишнє життя, виховує любов до своїх рідних, друзів, Батьківщини,

збагачує і емоційно забарвлює її мову, здібностей.

сприяє розвитку її музичних

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аристова Л. Методика музичного навчання та виховання: навч. метод. посібник. Миколаїв: Іліон, 2018. 404 с.
2. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навч.- метод. посіб. для студентів напряму підготовки "Дошкільна освіта", вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Кам'янець Подільський : Аксіома, 2015. 196 с.
3. Кушка Я.С. Методика музичного виховання дітей : навч. посібник. Ч.1. Вінниця: Нова книга, 2007. 216 с.
4. Новгородська Ю. Г. Методика музичного виховання дошкільників. Тексти лекцій : навч. посіб. Ніжин, Вид-во НДУ ім. Миколи Гоголя, 2008. 128 с.
5. Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти : навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2014. 472 с.

*Стаття надійшла до редакції
12 лютого 2025 р.*